

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://www.muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/s-t/nikodem-sulik/48876,Nikodem-Sulik.html>
01.05.2025, 16:57

Nikodem Sulik urodził się 15 sierpnia 1893 r. w miejscowości Kamienna Stara na Podlasiu w rodzinie rolniczej. Jego rodzice, Jan i Katarzyna, zdecydowali, że Nikodem będzie się uczył i zostanie duchownym. W roku 1911 wysłali go do gimnazjum im. Św. Katarzyny w Petersburgu, które ukończył w roku 1915. Plany rodziców Nikodema nie ziściły się. Nikodem Sulik po zakończeniu nauki w gimnazjum został powołany do służby w wojsku rosyjskim.

Początkowo został skierowany do Włodzimierskiej Szkoły Wojskowej w Petersburgu na 4-miesięczne przeszkolenie w oficerskiej szkole piechoty. W dniu 1 października 1915 r., w stopniu chorążego, dołączył do 3 kompanii 163 Batalionu Zapasowego w Czelabińsku. Potem został przydzielony do 7 Marszowego Batalionu w Starym Konstantynowie. Następnie, w grudniu 1915 r. trafił do 133 Symferopolskiego Pułku Piechoty jako subaltern (młodszy oficer) w 13 kompanii. W szeregach tej jednostki uczestniczył w walkach I Wojny Światowej. W wojsku rosyjskim pozostał do dnia 27 marca 1918 r.

Zgłosił swój akces do służby w Wojsku Polskim. Początkowo chciał dołączyć do polskich oddziałów I Korpusu Polskiego dowodzonego przez gen. Józefa Dowbór-Muśnickiego. Niestety ze względu na stan zdrowia nie został wcielony i musiał wrócić w swoje rodzinne strony. Po krótkim odpoczynku wstąpił w szeregi Samoobrony Grodzieńskiej. Uczestniczył w walkach prowadzonych przez samoobronę. Ostatecznie udał się do Ostrowi Mazowieckiej i wstąpił w szeregi 1 Dywizji Litewsko-Białoruskiej.

25 stycznia 1919 r., Nikodem Sulik, rozkazem gen. Wacława Iwaszkiewicza, dowódcy 1 Dywizji Litewsko-Białoruskiej, został skierowany, już w stopniu podporucznika, do 3 kompanii I batalionu Białostockiego Pułku Strzelców. Z tym pułkiem ruszył na front wojny polsko-bolszewickiej. Przeszedł cały szlak bojowy pułku. W lipcu 1920 r. został internowany po przekroczeniu granicy z Litwą. Nikodem Sulik z internowania wrócił 18 grudnia 1920 r.

Po wojnie pozostał w wojsku. Był kolejno: oficerem sztabowym 79 Pułku Piechoty, adiutantem w XL Brygadzie Piechoty, nadetatowym oficerem sztabu dowódcy piechoty dywizyjnej 29 Dywizji Piechoty w Grodnie. Został awansowany na stopień kapitana ze starszeństwem z dnia 1 czerwca 1919 r. Wszedł w skład sztabu Grupy Operacyjnej płk

Stefana Pasławskiego, która miała obsadzić pas neutralny między Polską a Litwą. Z dniem 18 października 1924 r. kpt. Sulik został I oficerem sztabu 29 Dywizji Piechoty. Od września 1926 do września 1927 r. dowodził 3 kompanią w 76 Pułku Piechoty.

10 września 1927 r. przeniesiono go do dyspozycji Ministerstwa Skarbu. 15 września 1927 r. został dowódcą kompanii szkolnej w Centralnej Szkole Straży Celnej w Górze Kalwarii, a 15 lutego 1928 r., miał powierzone obowiązki jej komendanta. Z dniem 1 stycznia 1928 r. awansowany na stopień majora. Dokonał reorganizacji szkoły w Centralną Szkołę Straży Granicznej. Funkcje komendanta pełnił do 10 stycznia 1929 r.

Następnie do lutego 1932 r. był kierownikiem Okręgowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Toruniu. Od 29 lutego 1932 r. został dowódcą II batalionu 65 Pułku Piechoty w Gniewie, a od 10 czerwca 1933 r. dowódcą Batalionu KOP „Dederkały”. Kolejnym awansem było otrzymanie stopnia podpułkownika z dniem 1 stycznia 1936 r. Od 17 kwietnia 1935 r. do czerwca 1937 r. był dowódcą Batalionu KOP „Stołpce”, od czerwca do 17 października 1937 r. zastępcą dowódcy Pułku KOP „Baranowicze”.

Następna nominacja była bardzo specyficzna. Sulik został dowódcą batalionu fortecznego „Sarny”, który miał obsadzić fortyfikacje wybudowane na Polesiu w rejonie miasta Sarny. Funkcje tę pełnił do września 1939 r. W trakcie mobilizacji batalion „Sarny” wysłał większość oficerów i żołnierzy służby czynnej na zachód, natomiast w ich miejsce przybyli rezerwiści. Nikodem Sulik po odejściu na front przeciwniemiecki dowódcy Pułku KOP „Sarny” płk. dypl. Jerzego Płatowicza-Płachty, został mianowany na stanowisko jego dowódcy.

Po napaści Rosji Sowieckiej na Polskę 17 września 1939 r. pozostał wraz z podległym sobie pułkiem na stanowiskach. W dniu 19 września Pułk KOP „Sarny” broni swoich pozycji przed sowiecką 60 dywizją strzelecką. W walkach tych poniósł bohaterską śmierć ppor. Jan Bołbott. W godzinach popołudniowych tego dnia ppłk Sulik nakazał odwrót. Pułk KOP „Sarny” dołączył do zgrupowania KOP gen. Wilhelma Orlik-Rückemanna, z którym dzielił dalsze losy. Pułk stanowił najsilniejszą i najbardziej bojową jednostkę w całym zgrupowaniu. Sulik dowodził pułkiem w bitwach pod Szackiem i pod Wytycznem. Po tej ostatniej nastąpiło rozwiązanie zgrupowania KOP. Nikodem Sulik przeszedł do konspiracji. Wstąpił do Służby Zwycięstwu Polski, która z czasem przekształciła się w Związek Walki Zbrojnej. 11 listopada 1939 r. wyruszył do Wilna, by objąć funkcję zastępcy komendanta Okręgu SZP-ZWZ.

Został aresztowany przez NKWD 13 kwietnia 1941 r. pod Ostrą Bramą w Wilnie. Przeszedł okrutne śledztwo połączone z torturami i biciem. 29 lipca 1941 r. został skazany przez Wojskowy Sąd Najwyższy ZSRR na karę śmierci. Dzięki zawarciu układu Sikorski-Majski uniknął jej wykonania. Mimo to dwa tygodnie przesiedział w celi śmierci, oczekując na wykonanie wyroku. 15 sierpnia opuścił więzienie.

Po wyjściu z więzienia natychmiast zgłosił swój akces do Armii Polskiej w ZSRR. Otrzymał awans na stopień pułkownika (liczony od 1 lipca 1940 r.). W tworzonym wojsku został kolejno: szefem komisji mobilizacyjnej, dowódcą 13 Pułku Piechoty „Rysiów”, dowódcą piechoty dywizyjnej 7 Dywizji Piechoty, komendantem Centrum Wyszkołenia Armii, pełniącym obowiązki dowódcy, a następnie dowódcą 5 Kresowej Dywizji Piechoty (5 KDP), z którą to jednostką wojskową związał się do końca wojny. Wreszcie 1 marca 1944 r. otrzymał mianowanie na stopień generała brygady.

Wraz z podległą sobie jednostką przeszedł szlak bojowy we Włoszech, uczestnicząc we wszystkich większych bitwach stoczonych przez II Korpus Polski. Po zakończeniu działań wojennych 5 KDP została przetransportowana do Wielkiej Brytanii i tam rozwiązana. Nikodem Sulik pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Umarł nagle 14 stycznia 1954 r. w Londynie. Prochy gen. Sulika i jego żony Anieli zostały sprowadzone do Polski w dniu 12 września 1993 r. i spoczęły złożone na cmentarzu przy kościele pw. Świętej Anny w Kamiennej Starej. Od 1995 r. gen. Nikodem Sulik jest patronem Placówki Straży Granicznej we Włodawie.

Opracował: **Grzegorz Cwyl.**

Bibliografia:

- Wojskowe Biuro Historyczne Centralne Archiwum Wojskowe (dalej: WBH CAW): Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, *Instrukcja wstępna dla dcy baonu „Sarny” z dnia 16.10.1937 r.*, sygn. 302.4.251.
- WBH CAW: *Kolekcja generałów i osobistości*, sygn. I.480.485.
- WBH CAW: Korpus Ochrony Pogranicza, *Rozkazy tajne Pułku KOP „Sarny” nr 1-15/1939*, sygn. I.396.26.
- N. Sulik: *Okruchy Wspomnień*, Białystok 1993.
- K. Filipow: *Kresowy generał - początki wojskowej kariery*, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska”, nr 4, 1990.
- Archiwum Straży Granicznej z siedzibą w Szczecinie: *Naczelny Inspektorat Straży Celnej 1921-1928, Komenda Straży Granicznej 1928-1939; Dowództwo Korpusu Ochrony Pogranicza 1924-1939.*

Rozkaz pożegnalny.

Rozkazem Pana Ministra Spraw Wojskowych L. 36249/B.P.II.28 z dnia 10.I.1929 r. odwołany został ze służby granicznej z dniem 1.II.1929 r. Mjr. SULIK Nikodem, otrzymując równocześnie przydział do D. O. K. Nr. VIII na stanowisko Kierownika Okr. Urz. W. F. i P. W.

Mjr. SULIK Nikodem w ciągu swej przeszło rocznej pracy w charakterze Komendanta Centralnej Szkoły Straży Granicznej wydziwniał Szkołę Straży Granicznej na wysoki poziom, kojarząc harmonijnie oba elementy w wyszkoleniu Straży niezbędne: kompletne przygotowanie fachowo - celne i umiejętności wojskowe w zakresie służby podoficera zawodowego.

Swoją rozważną, spokojną, wytrwałą i konsekwentną metodą pracy oraz wrodzonymi Mu otwartymi zaletami wychowawczymi tak odnośnie do oficerów, jak i szeregowych pokonał Mjr. SULIK niejedne trudności, jakie wynikały w okresie reorganizacji Straży, a jego zamięłowanie i zapał z jakim oddał się dla służby w Straży Granicznej, podniósł poziom ideowy i moralny przewidzianych do Szkoły strażników.

Dzięki Mjr. SULIKOWI Centralna Szkoła Straży Granicznej stała się czynnym źródłem przyrzwy do Straży sił nowych, wyszkolonych i zdyscyplinowanych.

To też żegnając Mjr. SULIKA, żegnam Go ze szczerym żalem i życzę Mu powodzenia na nowem stanowisku oraz wyników pracy równie wielkich jak osiągniętych przez Niego w Centralnej Szkole Straży Granicznej.

[Pokaż opis pliku](#)